

KLOCKRIKETEATERN

SIRIUS TEATERN

William Shakespeare

JULIUS
CAESAR

Klockriketeatern | klockrike.fi

Klockriketeatern on vireä kansainvälinen kohtaamispaikka eri alojen taiteilijoille ja monenlaisille yleisöille. Laadukas näyttämötaide syntyy meidän näkemyksemme mukaan hyvistä keskusteluista, tiiviissä yhteistyössä muiden kotimaisten ja kansainvälisten taiteen ammattilaisten kanssa.

Klockriketeatern tutkii ympäröivää yhteiskuntaa ja edistää humanististen arvojen toteutumista aseinaan yhteistyö ja dialogi. Toiminnan ytimessä on utelias ja avoin asenne; hyvät kysymykset ovat tärkeämpiä kuin oikeat vastaukset. Tuomme esiin tarinoita, joilla on merkitystä ja ymmärrystä elämästä yhä monimutkaisemmaksi muuttuvassa maailmassa. Arvostamme sivistystä, asiantuntijuutta sekä rohkeita kokeiluja, ja pyrimme niin taiteellisessa kuin muussakin toiminnassamme pitämään laadun timanttisena ja työilmapiirin turvallisena, tasa-arvoisena, avoimena ja herkällä korvalla kuuntelevana.

Klockrike – committed to the value of arts in life and society

Sirius Teatern | universum.fi

Sirius Teatern on vapaalla kentällä toimiva ammattilaisryhmä, joka on toiminut Helsingissä jo vuodesta 1992. Suomenruotsalaisella kentällä Sirius tunnetaan kameleonttina, joka ei pelkää taiteellista riskinottoa, vaan haluaa luoda nahkansa uudestaan jokaisen tuotannon myötä. Samaan aikaan teatterin repertuaarista löytyy edelleen ryhmän ensimmäinen esitys kautta aikojen, kulttimainetta nauttiva klassikko *Vandring för tre röster*.

Sirius Teatern on osa teatteritalo Universumia, joka toimii sekä ryhmän näyttämönä ja tukikohtana että yhdistyspohjaisena taustaorganisaationa neljälle ammattilaisryhmälle. Universumilla pystymme yhdessä luomaan asioita, joita olisi mahdotonta toteuttaa yksin.

Voima ja vastavoima

Päätös ottaa William Shakespearen *Julius Caesar* Klockriketeaternin ohjelmistoon tehtiin talvella 2019. Tekstin ajankohtaisuus perusteli mielestäni päätöksen hyvin; Julius Caesarin lähtökohtana on ristiriitainen tunne siitä, että yhteiskunnassa on jokin pahasti pielessä, mutta kukaan ei tee mitään korjatakseen tilanteen. Tekstin valinta toimi myös reaktiona siihen absurdiin ja traagiseen performanssiin, joksi politiikka ja yhteiskunta olivat muuttuneet eliitin ja eritoten suurvaltajohtajien käsissä 2010-luvun loppupuolella.

Shakespearen näytelmässä seurataan erityisesti yhteiskunnan korkeimmissa asemissa olevia vallankäyttäjiä. Yhtä lukuun ottamatta jokainen roolihenkilöistä osallistuu vapaaehtoisesti poliittiseen peliin, jonka tapahtumat luisuvat pian sivuraiteille. Vallanpitäjien omasta toiminnasta aiheutunutta nihilististä spehtaakkelia voi toki pitää jollakin tapaa viihdyttävänä; ällistytävillä puhelahjoilla varustettujen miesten kermalla kuorrutettu vihapuhe on kerrassaan hämmästyttävää. Yhteiskunnan tasolla siitä ei kuitenkaan seuraa muuta kuin sotaa ja kaaosta. Shakespearen teksti toimii loistavana oppimateriaalina niille, jotka haluavat kylvää vihaa ja eripuraa, mutta:

Miksei kukaan jolla siihen on valta, sano että ”nyt riittää”?

Näytelmän henkilöt löytävät syypään tilanteeseen kaikista muista paitsi itsestään. Erityisesti Cassius pitää kaikkea Caesarin synnä. Kuten tiedämme, syntipukki kuolee – mutta tilanne ajautuu yhä syvempään kaaokseen. Tosiasialliset ongelmat lienevät löytyneen jostain aivan muualta, rakenteista tai jokaisesta poliittiseen peliin osallistuneesta.

Tarinan lähentyessä loppuaan tilanne muuttuu yhä sisäänpäin kääntyneemmäksi ja vieraantuneemmaksi todellisuudesta, sekä sanojen että tekojen tasolla. Omista näkökulmistaan sokeasti vakuuttunut väkijoukko pyyhkäisee – tulevaa enteillen – yli Capitoliumin ja tappaa kaikki toisinajattelijat. Syttyy sota. Kukaan ei luovuta, kenelläkään ei ole varaa menettää kasvojaan, vaikka kaikki tietävät tapahtumien ajautuvan kohti vääjäämätöntä loppua.

Voittajaksi kruunataan kaikkein häikäilemättömin mies – jonka historia oppii tuntemaan nimellä keisari Augustus.

Sitten kaikki jatkuu samanlaisena kuin ennenkin. Sama traaginen ja farssinomainen sykli, jonka tunnistamme myös oman aikakautemme tapahtumista. Shakespearen teksti osoittama yhtälö ei jätä taiteelle minkäänlaista sijaa; runoilija kuolee ensimmäisten joukossa. Idealismille ei ole tilaa. Shakespeare vaikuttaa toivottomalta, mutta toistaa silti traagista sykliä kyllästymiseen saakka. Piilekö siinä ongelman ydin, vai onko ongelma niin ikuinen, että sitä voi tarkastella vankan klassikon kautta missä tahansa maailmantilanteessa?

“Det enda slags folk som kunde se verkligheten som något annat än teater var de riktiga skådespelarna och skådespelarnorna.”

Ty endast de kunde från scenen visa människan sådan hon kunde vara om hon inte spelade teater.”

(Harry Martinson: Vägen till Klockrike (Kulkijan pilvilinnat))

Carl Alm, ohjaaja
Syksyllä 2021

CARL ALM, ohjaus

Mitä “utopia” merkitsee sinulle?

Utopia on hyvä pitää mielessä jonkinlaisena konkretiana, sillä se mahdollistaa ajatuksen muutoksesta kohti parempaa. Teatterissa utopia näyttäytyy mielestäni asioina, joita ei näyttämöllä ole konkreettisesti nähtävissä – varsinkin jos esityksen pohjana on kirjoitettu teksti.

Jos voisit muuttaa yhden asian nyky-yhteiskunnassa, mikä se olisi?

Ehkä sen, ettei talouselämä määrittäisi ihan kaikkea yhteiskunnassa.

PAUL HOLLÄNDER, näyttelijä

Kerro omasta taitelijan työstäsi – miten olet työskennellyt tämän teoksen parissa ja miten oma kädenjälkesi näkyy näyttämöllä?

Minun roolihahmojeni esityksessä ovat Julius Caesar ja Octavius, kaksi varsin erilaista perspektiiviä tarinaan. Julius on omassa todellisuudessaan elävä, pitkään hallinut diktaattori ja Octavius vallanhimoinen nuori poika – joka myöhemmin kruunataan keisariksi.

Minkä kysymyksen haluaisit esittää William Shakespearelle?

To be or not to be?

Mitä “utopia” merkitsee sinulle?

Optimismia.

JOHANNA AF SCHULTÉN, näyttelijä

Kerro omasta taiteilijan työstäsi – miten olet työskennellyt tämän teoksen parissa ja miten oma kädenjälkesi näkyy näyttämöllä?

Rooliini näyttelijänä kuuluu antaa henkilöhahmoilleni “lihaa luiden päälle”. Isosti kuvittelemalla ja villisti improvisoimalla tuon oman korteni kehoon kokonaisuudessa, jossa hahmotellaan ja ilmaistaan näytelmässä kuvattuun maailmaan kuuluvia tunteita, tapahtumia ja illuusioita.

Mitä “utopia” merkitsee sinulle?

Utopi är för mej att kunna tro på att klimatkatastrofen går att förhindra, att det sker ett totalstopp av exploatering av vår jord.

MILLA MARTIKAINEN, lavastaja

Kerro omasta taitelijan työstäsi – miten olet työskennellyt tämän teoksen parissa ja miten oma kädenjälkesi näkyy näyttämöllä?

Aloitin työskentelyn lukemalla Shakespearen tekstiä hiukan harittavalla katseella, koettaen hahmottaa rivien väliä ja tyhjää tilaa: kenen tarina jää kertomatta, mitä puuttuu näytelmän maailmasta, mille ei ole tilaa? Erilaisten teemojen työstämisen lisäksi keskeinen työtapani teoksesta riippumatta on pyrkiä kehittämään ekologista skenografiaa aina sillä tavalla mikä kussakin teosprosessissa on järkevää. Caesarissa olen pyrkinyt työtapaan, jossa kaikki materiaalit on dykkattu tai hankittu kierrätettynä, ja budjetin painopiste on materiaalin muokkaamisessa ja käsityössä. Kädenjälkeni näkyy näyttämöllä varmaankin tietynlaisena kollaasinomaisuutena ja leikkisyytenä.

TUULI HEINONEN, näyttelijä

Minkä kysymyksen haluaisit esittää William Shakespearelle?

Heippa Will, minkälaisen näytelmän kirjoittaisit vuonna 2020?

Mitä “utopia” merkitsee sinulle?

Utopia on fantasia, jota tarvitsemme jatkaaksemme (elämää, oppimista, kehittymistä).

KRISTIAN EKHOLM, ääni

Kerro omasta taiteilijan työstäsi – miten olet työskennellyt tämän teoksen parissa ja miten oma kädenjälkesi näkyy näyttämöllä?

Minun tehtäväni on organisoida kaikki ääniin liittyvä, sekä näyttämöllä että sen ulkopuolella. Lisäksi olen vastuussa aikamoisesta määrästä muita juttuja... mutta äänimaailma on keskeisin.

Minkä kysymyksen haluaisit esittää William Shakespearelle?

Miten ihmeessä sait kaiken tämän aikaiseksi... taisi olla hyvää tiimityöskentelyä, eikö vain?

Mitä “utopia” merkitsee sinulle?

Tja... Kaikkea tulevaisuudenuskkoa, joka pitää sisällään ajatuksen että sekä ihmiskunta että planeetan monimuotoisuus selviävät antroposeenista on pidettävä jonkin sortin utopiana.

WILHELM GROTENFELT, näyttelijä

Kerro omasta taiteilijan työstäsi – miten olet työskennellyt tämän teoksen parissa ja miten oma kädenjälkesi näkyy näyttämöllä?

Pidän näyttelijän työssä siitä, että voin kokeilla erilaisia asioita tietämättä edes välttämättä, mitä etsin ja mihin pyrin. Tällä tavoin saatan löytää yllättäviäkin juttuja, joita ei mitenkään olisi voinut suunnitella etukäteen.

Minkä kysymyksen haluaisit esittää William Shakespearelle?

Kumpi on tärkeämpi, kynä vai kumi?

SANNA STELLAN, näyttelijä

Kerro omasta taiteilijan työstäsi – miten olet työskennellyt tämän teoksen parissa ja miten oma kädenjälkesi näkyy näyttämöllä?

Tulin alunperin mukaan jo olemassa olevan ruotsinkielisen esityksen suomenkieliseen versioon, eli en ollut harjoitusprosessissa alusta asti luomassa esitystä. Hyppäsin liikkuvan junan kyytiin ja se oli oikein hauska kokemus. Valmistautuessani purin tekstin tarkasti, penkoen sieltä kaikki alitajuiset himot ja ihmisluonnon kauheudet. Rakastan Siparin käännöstä; sanat maistuvat ja tuntuvat suussa herkullisilta ja ohjaavat näyttelijän tahtoa ja tunteita. Lähtökohtaisesti en ajatellut Brutuksen sukupuolta, en lähtenyt tekemään miestä. Keskityin tapahtumiin, ihmisten välisiin suhteisiin ja erityisesti vallanhimoon.

MATTI RAITA, valo

Minkä kysymyksen haluaisit esittää William Shakespearelle?

Mitä arvelet näytelmistäsi katoavan, ku ne käännetään toisille kielille?

Mitä “utopia” merkitsee sinulle?

Tästä kysymyksestä tulee mieleen kesät, joita olemme viettäneet perheen kanssa askeettisissa olosuhteissa mökillä tai saarissa. Koska juoksevaa vettä ei ollut, keräsimme sadeveden talteen. Tuntui hyvältä odottaa, kunnes sangot ja tynnyrit olivat täynnä. Ehkä utopia tarkoittaaakin toivetta elää jatkuvasti juuri tässä hetkessä?

LIISA PESONEN, puvustaja

Kerro omasta taitelijan työstäsi – miten olet työskennellyt tämän teoksen parissa ja miten oma kädenjälkesi näkyy näyttämöllä?

Pukusuunnittelijana etsin yhdessä muun taiteellisen työryhmän ja näyttelijöiden kanssa, vastauksia kysymykseen keiden tarinaa me kerromme. Käsikirjoitus ja historiallinen tausta-aineisto vastaavat jo lähtökohtaisesti moneen kysymykseen. Samalla on kiinnostavaa lukea tällaisen suurteoksen tekstiä ja sen tapahtumia pohtien kuka ei puhu. Onko tapahtumien keskellä joku tai jokin jota ei ole tekstissä mukana, mutta jonka läsnäolo tuntuu väistämättömältä?

Kun lähdin mukaan Julius Caesariin, taiteellinen ennakosuunnittelu oli jo alkanut. Jostain oli jo tullut ajatus glitter-toogista (siis vau! Glittertoogia!) ja ekosenografia oli selkeä olennainen lähtökohta taiteelliseen työskentelyyn. Pukusuunnittelun taiteellisina lähtökohtina ja lopullisina materiaaleina on käytetty mm. ylijäämä-kankaita, kirpputorilöytöjä, vanhoja teatteripukuja ja kotona syntyviä jätteitä. Näytelmä sijoittuu aikaan jolloin hetken rauha pitkän sodan jälkeen olisi voinut olla edes hetken mahdollinen, jos historiaan pohjaavat hahmot olisivat tehneet toisenlaisia valintoja. Kun lavalla kulkevat fyysiset materiaalit ovat ajan kanssa eri paikoista haalittuja, pula-aika rakentuu teoksen sisälle itsestään materiaalien saatavuuden ohjatessa taiteellisia valintoja.

PER EHRSTRÖM, dramaturgia

Jos voisit muuttaa yhden asian nyky-yhteiskunnassa, mikä se olisi?

Mikäli haluamme, että aikaa jää muidenkin ongelmien ratkaisemiseen, kaikki keinot ilmastokatastrofin estämiseksi ovat tarpeen.

Minkä kysymyksen haluaisit esittää William Shakespearelle?

Mitä ideoita jätit vielä kirjoituspöydän laatikkoon?

Mitä “utopia” merkitsee sinulle?

Utopia on ehkä mahdottomuus käytännöllisessä mielessä, mutta saattaa toimia katalysaattorina ideoille, joista voi myöhemmin kehittyä jotain todellista ja kestävää.

Julius Caesar

Klockriketeaternin ja Sirius Teaternin yhteistuotanto.

Teksti: **William Shakespeare** (1599)

Käännös: **Lauri Sipari** (2007)

TAITEELLINEN TYÖRYHMÄ

Ohjaus: **Carl Alm**

Dramaturgia: **Per Ehrström**

Scenografia: **Milla Martikainen**

Puvut: **Liisa Pesonen**

Äänet & musiikki: **Kristian Ekholm**

Valot: **Matti Raita**

TUOTANTO

Klockriketeatern

Tuottaja: **Eeva Bergroth**

Ohjaajan assistentti: **Sebastian Hornborg**

Tiedottaja: **Ida Rosenblad**

Graafinen suunnittelu & kuvat: **Nils Krogell**

Ompelija: **Elina Riikonen**

Harjoittelija, puvut: **Emmi Simola**

Lavasterakennus: **Olli Kettunen m.fl.**

Traileri: **Jonatan Sundström**

Pedagogiset materiaalit: **Ida-Lina Nyholm**

Teatterinjohtaja: **Dan Henriksson**

Sirius & Universum

Tiedottaja: **Sonja Vuori**

Tekninen päällikkö: **Sisu Nojonen**

TET-harjoittelijat: **Jack Aalto, August Eskelinen, Noa Litmanen**

Toiminnanjohtaja: **Jan Liesaho**

Tuottaja, Sirius Teatern: **Wilhelm Grotenfelt**

Esityksen kesto: noin 1 h 45 min.

Esityspaikka: Teatteritalo Universum, Helsinki.

Ensi-ilta 13.11.2020.

Esitysoikeuksia valvoo ALIS – Administration av litterära rättigheter i Sverige.

Käännöksen oikeuksia valvoo Nordic Drama Corner.

Esitykset syksyllä 2021:

ruotsiksi 26.8. - 3.9.

suomeksi 8.9. - 10.9

Rooleissa | Syksy 2021

PAUL HOLLÄNDER

Julius Caesar

Octavius, triumvir Caesarin kuoleman jälkeen

Decius, senaattori, salaliitossa Caesaria vastaan

Trebonius, senaattori, salaliitossa Caesaria vastaan

SANNA STELLAN

Brutus, senaattori, salaliitossa Caesaria vastaan

Lepidus, triumvir Caesarin kuoleman jälkeen

TUULI HEINONEN

Cassius, senaattori, salaliitossa Caesaria vastaan

WILHELM GROTENFELT

Lucius, Brutuksen orja

Cicero, vanhempi senaattori

Metellus Cimber, senaattori, salaliitossa Caesaria vastaan

Cinna, senaattori, salaliitossa Caesaria vastaan

JOHANNA AF SCHULTÉN

Antonius, senaattori, triumvir Caesarin kuoleman jälkeen

Calpurnia, Caesarin vaimo

Casca, senaattori, salaliitossa Caesaria vastaan

ENSEMBLEN

Myyttiset eläimet, palvelijat jne.

Et tu, Brute?

Rooman historia ja sen henkilöhahmot kuuluivat Shakespearen aika-laisten yleistietämykseen. Runoilija ja klassillisiin kieliin erikoistunut Shakespeare-tutkija Niko Suominen valottaa taustoittavassa kirjoituksessaan Julius Caesarin tragediata nykykatsojille.

Julius Caesar, kansankiihottamisesta syytetty *ulkopuolinen* on vastoin kaikkia odotuksia voittanut poliittiset dynastiat ja vaimentanut arvostelijansa. Vihapuheen ja väkivallan arkistumisen raatelema tasavalta saa huokaista viimein helpotuksesta, sillä tyrannian kanssa flirttailusta syytetty Caesar osoittautuikin loppujen lopuksi väärinymmärretyksi pelastajaksi. Vielä hetki sitten näytti täysin itsestäänselvältä, että mahtisuvustaan tunnettu huippupoliitikko Pompeius voitaisi nousukasmaisen Caesarin ja tämän roskajoukoksi leimatut kannattajat. Rooman järkytykseksi valtaistelu päättyi eliitin mustamaalaaman Caesarin murskavoittoon. Pompeiuksen riveissä seisseet Cicero ja Brutus ovat roomalaisen älymystön edustajina vastaanottaneet tyranniksi haukkumansa miehen armahduksen ja pyytäneet julkisesti anteeksi kärkeviä puheitaan Caesarista. Ainoastaan yksi ei pyörtänyt sanojaan: Tasavallan arvojen ruumiillistumaksi vihollistensaakin tunnustama Cato teki ennenkin itsemurhan kuin poliittisen kompromissin Caesarin perusroomalaisten kanssa.

Caesar suree julkisessa lausunnossa vihamiehensä ratkaisua ja yhteistyökyvyttömyyttä. Kaikkein skeptisimmätkin kansalaiset rupeavat lämpenemään suurelle johtajalle ja foorumeilla vastikään ylistetyt Pompeiuksen ja Caton nimet hukkuvat unohdukseen. Vihamielisyydet väistyvät hiljalleen kansallisen yhtenäisyyden ja vakauden tieltä. Caesar on pitänyt villit lupauksensa kannattajilleen ja vakuuttanut humaaniudellaan kovasanaisimmatkin arvostelijansa. Kaikkien riemuksi myös talous kukoistaa Caesarin sotaretkien rikastuttamassa Roomassa.

Intellektuellit voivat siis jälleen keskittyä politiikan sijaan kreikankielellä sievistelyyn.

Mutta siinä missä Catilinan salaliittoa maansa kerta pelastanut Cicero näyttää vetäytyvän kulttuuriharrastusten pariin muistelevaan kultavuosiinsa, Brutus ei kykene löytämään mielenrauhaa kirjallisuudesta, filosofiasta - eikä varsinkaan historiasta.

Brutus on epäonnekseen Rooman viimeisen kuninkaan syrjäyttäneen ja tasavallan perustaneen Brutuksen kaima ja perillinen. Vahvistamattomien huhujen mukaan Caesar suunnittelee jo kruunajaisiaan ja tämän hallinnon muistuttaessa päivä päivältä enevissä määrin tyranniaa Rooman toisinajattelijat suuntaavat katseensa Brutukseen. "Nukkuuko tasavaltalaisten vapahtaja kuningasvallan tehdessä paluutaan?" penäävät niin anonyymit foorumikirjoitukset kuin graffitit kaupungin seinillä.

Vastuun taakkaa ei kevennä Brutuksen avio- liitto itsemurhan tehneen Caton tyttäreeseen: Porcia on kaikilta ominaisuuksiltaan isänsä veroinen roomalainen, jonka kuitenkin sulkee ulos päätöksentekoprosessista naiseksi syntyminen. Caton peräänantamaton tasavaltalaisuus tuijottaa jo kertaalleen periaatteensa myynyttä Brutusta haudan takaa Porcian hahmossa. Ongelmallisinta lienee kuitenkin Brutuksen tuntema syvä ystävyys Caesaria kohtaan ja niin tämän saavutuksiin kuin kiistatta sankarillisiin piirteisiin kohdistuva vilpiton ihailu.

Vaikka Caesar vakuuttaa huolestuneille roomalaisille diktatuurinsa olevan pelkäämättömän paha ja tasavallan korjaamisen edellyttämä väliaikainen poikkeustila, Brutuksen liiankin hyvin tuntemat Caesarin luonteen varjopuolet voimistuvat päivittäin yksinvaltiudesta. Roomasta löytyy valitettavasti myös kuningasvallan kannattajia. Jos

kruunu painetaan Caesarin päähän, kaikki taistelemisen ja jälkipolville säilyttämisen arvoinen Roomassa tuhoutuu kerralla. Brutus pyrkii stoalaisen flosopan seuraajana kuolettamaan huhujen ja vahvistamattomien uutisten lietsomat pelkonsa, mutta poliittiset realiteetit kiteytyvät lopulta kysymyksen muotoiseksi kauhukuvaksi:

“... *He would be crowned: How that might change his nature, there's the question*” (II.i.) Tästä alkaa **William Shakespearen** näytelmä *Julius Caesar* (1599).

Tätä **Plutarkhoksen** elämäkertoihin pohjautuvaa teosta voidaan hyvällä syyllä kutsua Shakespearen poliittisimmaksi näytelmäksi. Epäonnistunut sotaretki Irlantiin ja tätä seurannut vallankaappausyritys johtivat englantilaiseksi Caesariksi pyrkineen Essexin jaarlin kruunajaisten sijaan mestauslavalle. Poliittisen allegorian sijasta *Julius Caesar* tarjoaa alleviivaamatta katsojilleen mahdollisuuksia soveltaa monitulkintaista näytelmää omista lähtökohdistaan nykyhetken poliittiseen todellisuuteen. Emme ole koskaan lakanneet olemasta roomalaisia.

Helppojen vastauksien ja karismaattisten johtajahahmojen lumo ei ole kadonnut mihinkään. Brutuksen painiessa tilanteen mahdottomuuden kanssa Cassius näkee tilaisuutensa ja tarjoaa ratkaisuksi salaliiton muodostamista Caesarin murhaamiseksi. Shakespeare ei tuntenut meidän käsitettämme fasismi, mutta tyrannia olisi mitä todennäköisimmin sen lähin vastine hänen sanastossaan. Brutuksen tikari sinetöisi Cassiuksen johtaman salaliiton kansan silmissä vapauden nimessä suoritetuksi urotyöksi. “Peace”, “Liberty” ja “Freedom” eivät kuitenkaan ole Cassiuksen ja salaliitolaisten ensisijaisia motiiveja Caesarin vihaamiseen: Hyvän ja pahan tuolle puolen jättiläisenä kohonnut Caesar herättää elämää suurempaa hahmona myrkyllistä kateutta.

Porcian tavoin myös Caesarin puoliso Calpurnia on älykäs ja tarkkanäköinen roomalainen. Antiikin maailma käsitteellisesti tiedostamatonta ennustusten, näkykokemuksien ja

aaveiden kautta. Enteiden tulkitseminen vaati Roomassa erikoisosaamista, joten Calpurniaa voidaan Porcian tavoin pitää miesselittämisen vaihtamana asiantuntijana. Feminiiniydestään ja “joka naisen mieheksi ja joka miehen naiseksi” vihollismiestensä pilkkaama Caesar sairasti kaatumatautia. Nämä patriarkaalisen maailmanjärjestyksen haittatekijöiksi leimaamat ominaisuudet eivät muodostuneet kuitenkaan ylivoimaiseksi esteeksi maailmanvaltiudelle, koska Caesar syntyi mieheksi - toisin kuin sukupuolensa tähden roomalaisen yhteiskunnan käyttämättömäksi potentiaaliksi jääneet Porcia ja Calpurnia. Näin ollen *Julius Caesarin* jatkoosan *Antonius ja Kleopatra* (1607) voidaan jopa ajatella jatkavan tätä patriarkaalisen maailmanjärjestyksen kyseenalaistamista teatterin keinoin.

Brutuksen lailla Marcus Antonius ihaili ja rakasti Caesaria ystävänsä. Salamurhan jälkiselvittelyissä Shakespeare näyttämölistää antiikin retoriikan syvimmän ytimen. Faktoihin vetoava proosallinen Brutus häviää kansanjoukon edessä auttamatta runollisesti tarinoivalle ja populismilla mässäilevälle showmiehelle. Totuuden jälkeisestä ajasta puhuminen on absurdia, sillä antiikin retoriikka opettaa puhujaa voittamaan puhetilanteessa vastustajansa keinolla millä hyvänsä. Taistelussa Rooman sielusta tunteet voittavat järjen.

2020-luvun Suomessa tappamisesta puhutaan kuin leivästä. Shakespearen *Julius Caesar* näyttää katsojilleen raadollisimmalla mahdollisella tavalla niin poliitikon teurastamisen kuin taiteilijan lynkkaamisen hengiltä. Uskonnollisen vainon, sisällissodaksi puhkeavien valtataistelujen ja miehitetyksi tulemisen pelossa kasvaneet 1590-luvun englantilaiset ymmärsivät omakohtaisesti poliittisen väkivallan kauhut. Caesar ja runoilija Cinna palaavat kuolemaan toistuvasti keskuutemme niin kauan kuin ihminen on laumaeläin.

Niko Suominen

poet, Shakespeareforskare

Lue koko teksti: klockrike.fi

MEIDÄN AIKAMME CAESAR

Neljän viime vuoden aikana **Shakespearen Julius Caesarista** on toteutettu kaksi näyttämöversiota, joissa nimiroolia on näytellyt **Donald Trumpin** näköinen, pukuun ja pitkään solmioon pukeutunut mies. Lontoolaisen The Bridge -teatterin versio sai ensi-iltansa tammiukuussa 2018 **Nicholas Hytnerin** ohjauksessa. Esityksen lehdistökuvissa näkyy punaisiin lippalakein varustautuneita ihmisiä, jotka osoittavat mieltään aseistautuneiden poliisien rinnalla. Tapahtumat on sijoitettu meidän aikaamme, ja esityksen sisällöstä löytyy selkeitä yhtäläisyyksiä sekä Yhdysvaltojen että Kiinan poliittisen tilanteen kanssa, vaikka Trumpia ei suoranaisesti verratakaan Caesariin.

Puoli vuotta aikaisemmin Delacorte Theatren taiteellinen johtaja **Oskar Eustis** ohjasi Julius Caesarin Central Parkiin. Trumpin näköisen Caesarin lisäksi näyttämöllä nähtiin **Melania Trumpia** erehdyttävästi muistuttava henkilö Calpurnian roolissa. Punaisissa lippalakeissa erottui teksti Make Rome Great Again. Caesarin luonteenpiirteistä välittyi Donald Trumpin kuva – ilman päällekirjoitusta Shakespearen alkuperäiseen tekstiin –, ja esityksessä viitattiin suoraan Trumpin tekemisiin sekä hänen vaalikampanjansa että presidenttikautensa aikana. Tuotannosta muodostui lopulta eräänlainen vedenjakaja amerikkalaisen oikeiston ja vasemiston käymässä kulttuurisodassa.

Trumpin entisen strategisen neuvonantajan **Steve Bannonin** perustama uutissivusto Breitbart julkaisi esityksestä ennen ensi-iltaa artikkelin, joka oli otsikoitu: “*Trump pistetään kuoliaaksi Central Parkin Julius Caesarissa*”. Joku oli onnistunut erään yleisöläpimenon aikana kuvaamaan laittomasti kohtauksen, jossa Caesar murhataan, ja video päättyi lopulta YouTubeen. Videopätkä näytettiin myöhemmin Fox-kanavalla ja insertti päätettiin sanoihin: “Esityksen perimmäinen tarkoitus on kannustaa ihmisiä väkivaltaan presidenttiä kohtaan”.

Tämän seurauksen teatteri sai lukuisia uhkauksia, sponsorit vetivät rahoituksensa takaisin ja yleisön joukkoon jouduttiin sijoittamaan varjijoita esitysten aikana. Eustis halusi yleisön näkevän Caesarin Trumpina, ja murhan oli tarkoitus tarjota katartinen elämys Trumpin vastustajille – mutta näytelmässä on kyse paljon muustakin kuin YouTube-videolla näytetystä Caesarin murhasta. Shakespeare antaa tekstissään yhtä montaa syytä Caesarin murhan hyväksymiseen kuin sen tuomitsemiseen. Kun murha irrotetaan kontekstistaan, häviää myös tämä tärkeä taso tekstin ja esityksen ymmärtämiseksi. Eustis halusi näyttää, mitä tapahtuu kun demokraattisia arvoja yritetään pitää yllä ei-demokraattisin keinoin. Hän halusi haastaa suurimmaksi osaksi liberaaleista Trumpin vastustajista koostuvan yleisön ymmärtämään, että meidän pitää kaikesta huolimatta kuunnella myös vastapuolta. Siihen Eustis ei kuitenkaan ollut varautunut, ettei vastapuoli ollut millään tavoin kiinnostunut kuuntelemaan häntä.

Shakespeare näyttää meille kolikon molemmat puolet ja ennen kaikkea sen, että populismi ja tietynlainen retoriikka pyrkivät pitämään esillä vain yhtä niistä. Central Parkin versio Julius Caesarista ja erityisesti sen vastaanotto näyttivät tämän pyrkimyksen konkreettisesti. Yksi mahdollinen klassikon määritelmä voisi olla sen ominaisuus säilyttää ajankohtaisuutensa myös toisessa ajassa ja paikassa, tekstin kirjoitushetkestä ja kontekstista riippumatta. Meidänkin aikamme voi olla vaikeaa nähdä kolikon molemmat puolet, ja kun käsitellään todella monimutkaisia kysymyksiä, on tärkeää huomata, että kolikolla on paljon enemmänkin kuin vain kaksi puolta.

Per Ehrström
esitysdramaturgi

Lue koko teksti: klockrike.fi

Cicero

*Ajat ovat tosiaankin oudot.
Mutta moni lukee enteet mielensä,
ei niiden toden tarkoituksen mukaan.*

JULIUS CAESARIA OVAT TUKENEET

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

Helsinki
Helsingfors

Svenska
kulturfonden

KONSTSAMFUNDET

SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Stiftelsen Tre Smeder

EUGÈNE, ELISABETH OCH BIRGIT NYGRÉNS STIFTELSE | STIFTELSEN EMILIE & RUDOLF GESELLIUS

WILLIAM THURINGS STIFTELSE | OSKAR ÖFLUNDS STIFTELSE

AJANKOHTAISTA

Mitä on hyvä elämä?
Vuosaari 21 -syysfestivaali

Yhdessä vuosaarelaisten kanssa sukellamme kaupunginosan menneisyyteen ja tulevaisuuteen, herätämme eri paikat eloon tarinoiden avulla sekä juhlimme taiteen tekemisen ja kokemisen riemua pimenevissä syysilloissa.

Katso koko syksyn ohjelma osoitteesta klockrike.fi

Tuotantoprosessissa on scenografian ja pukusuunnittelun osalta pidetty lähtökohtana toimia mahdollisimman ekologisesti ja käyttää kierrätysmateriaaleja niin paljon kuin mahdollista. Kiitämme avusta ja yhteistyöstä erityisesti seuraavia ystäviä: Päivi Järvinen, Asunto oy Ahomansikan asukkaat, Q-teatteri, Yle Puvusto, Svenska Teatern, Espoon Kaupunginteatteri, Facebook-ryhmä Roinaränni & Art Department, Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu, Juha Valkeapää, Sun effects ja kaikki muut, jotka ovat olleet mukana auttamassa tai lahjoittaneet materiaalia.

Yleisön tuki on meille kaikille suuri inspiraation lähde. Lämmin kiitos!

KLOCKRIKETEATERN

SIRIUS TEATERN

